FRANCESC MARTÍNEZ SANCHIS

FERVOR MARIÀ A L'HORTA SUD
PÒRTIC DEL 650 ANIVERSARI DE LA MARE DE DÉU DE L'OLIVAR

Octubre de 1949. L'arxiprestat de Torrent celebrava una Santa Missió i un Congrés Eucarístic que va mobilitzar centenars de feligresos de setze pobles de l'Horta Sud. L'acte central va consistir en una apoteòsica visita a Torrent de les imatges de les 16 Mares de Déu més venerades a la comarca, entre les quals figurava la Mare de Déu de l'Olivar d'Alaquàs. Aquest esdeveniment religiós, carregat d'autèntic fervor i espiritualitat popular, va ser el pòrtic de les festes extraordinàries del 650 Aniversari de la Troballa de la Mare de Déu de l'Olivar, que els veïns i veïnes d'Alaquàs celebrarien un any després.

L'any 1949 tingué lloc un esdeveniment religiós de gran calat social a l'Horta Sud. Setze poblacions de la comarca, entre elles Alaquàs, es van unir per a celebrar durant els dies 12 al 30 d'octubre la Santa Missió i Congrés Eucarístic Marià de l'Arxiprestat de Torrent. ([1]) Foren 19 dies intensos de religiositat popular on es bolcaren efusivament les parròquies de la comarca amb el suport de l'Arquebisbat de València. Aquesta celebració va representar l'acte religiós multitudinari més important de la postguerra a la comarca. El poder i la influència moral de l'Església es va manifestar realment en totes les seues dimensions en la vida dels ciutadans. Van participar Alaquàs, Albal, Alcàsser, Aldaia, Alfafar, Benetússer, Beniparrell, Catarroja, Xirivella, Massanassa, Paiporta, Picanya, Picassent, Sedaví, Silla i Torrent. El programa d'actes estava carregat d'activitats. Hi va haver bany de multituds i una veritable exhibició pública de fervor i d'espiritualitat popular. Es van barrejar jornades marianes, via-crucis penitencials i rosaris

(1) Aquest article formarà part d'un treball d'investigació sobre la premsa local i comarcal de l'Horta Sud durant el franquisme, actualment en preparació a càrrec de qui subscriu i d'Alfred Ramos González.

públics a l'albada amb prèdiques matinals i vespertines, misses de comunió amb prèdica, càntics, processons, vigílies d'adoració nocturna i concentracions de catequistes. Això es va completar amb actes de confessions de xiquets i adults a càrrec de 100 missioners de la Hermandad de Misioneros de España distribuïts en les parròquies, a més d'una concentració a Torrent de les Verges més venerades de la comarca, entre les que figurava la Mare de Déu de l'Olivar d'Alaquàs. La Santa Missió i el Congrés Eucarístic van ser el pòrtic del les festes extraordinàries del 650 Aniversari de la Troballa de la Mare de Déu de l'Olivar, que se celebrà el 1950.

Els organitzadors d'aquest esdeveniment religiós recolliren els fets en la revista *Salvación*. (2) Aquesta publicació va ser editada a Torrent expressament per a informar a les parròquies de la comarca sobre l'organització de la celebració poble per poble. Es publicaren dènou números entre el 27 de març i el 22 d'octubre, a més d'un extens i acurat programa d'actes com a colofó. El butlletí informatiu, de quatre pàgines, estava imprés a dues tintes i tenia bastants fotogravats. (3) Sense dubte, guanyava en qualitat a l'*Aleluya* parroquial de l'Arquebisbat. *Salvación* era tot un luxe en un temps de racionament d'aliments i de paper d'impremta. El règim no escatimà costos ni esforços en l'organització d'aquesta celebració religiosa, la qual va ser concebuda també com un acte de propaganda *"de altos vuelos"*. (4) De fet, es van implicar les forces vives del franquisme de l'Horta Sud. En tots els pobles participants es constituïren comissions organitzadores encapçalades pels alcaldes i rectors, a més de dirigents de Falange Española, mestres nacionals, militants d'Acció Catòlica i jutges de pau. La Santa Missió, com tots els actes polítics i religiosos de l'època, va estar impregnada de la ideologia nacionalcatòlica del franquisme, on pàtria i catolicitat es fonien en missió redemptora. No és casualitat que aquesta celebració es concebera com una sèrie d'actes multitudinaris de redempció pública, és a dir, d'expiació dels pecats i dels mals de la societat. I el nom de la revista oficial del congrés, *Salvación*, responia també a aquest objectiu de salvar les ànimes de la perdició eterna. La simbologia del règim també va estar present en la tria de les dates dels actes. La Santa Missió començà el 12 d'octubre, dia de la *Hispanidad* i de la Mare de Déu del Pilar, patrona d'Espanya i de la Guàrdia Civil. I finalitzà l'últim diumenge d'octubre, dia de Crist Rei, una festivitat commemorativa escolar establida per l'Església per a celebrar la reialesa de Jesús sobre el Cel i la Terra i que fou bastant aclamada pel règim.

(2) La revista *Salvación* l'ha facilitat el rector torrentí Tomás Roca Chust.

(3) La capçalera és de color roig i la portada del programa a color.

(4) *Torre*, núm. 73, pàg. 1: "Torrente en 1949" (Torrent, 31 de desembre de 1949).

NUESTROS PUEBLOS

Al habla con el párroco:

Nos entrevistamos con el Sr. Cura de Alacuás en su despacho de la Casa Abadía. Lo encontramos sentado en un sillón y sometido a causa de un desgraciado accidente, a temporal invalidez.

No se niega a contestar a nuestras preguntas, sino al contrario nos muestra una viva satisfacción porque puede dirigirse por nuestro conducto a los lectores de **Salvación.**

—¿Qué le ha parecido el primer número de nuestra revista?

—Magnífico de presentación. Si gusta o no, eso lo han de decidir los lectores. A los párrocos siempre nos satisface cualquier medio de comunicación con nuestros feligreses.

—Cómo cree usted que podría mejorar la revista?

—Automáticamente mejorará si los católicos de los catorce pueblos del arciprestazgo se convencen de que **Salvación** es de ellos y para ellos. Mayor tirada, más ayuda moral y hasta colaboración espontánea de todos los que se crean en condiciones de decir alguna cosa en la revista.

—¿El ensayo del primer número le ha satisfecho, pues?

—Como ensayo, sí. Les supongo a ustedes con ansias de superación.

—Efectivamente. Y ahora, concretamente, en su parroquia ¿qué ambiente, hay sobre la Misión y el Congreso Eucarístico?

—Aún es pronto para un juicio definitivo. Un buen número de feligreses de Alacuás, al frente sus autoridades y directivas de cofradías y Acción Católica, asistieron en Torrente al llamamiento del Sr. Arzobispo y volvieron optimistas y convencidos. Lo demás, el tiempo lo dirá.

—Hemos oido decir que Alacuás prepara grandes fiestas para el año próximo.

—No exactamente que las prepara, sino que las espera.

La Virgen del Olivar. Patrona de Alacuás

—¿Con ocasión de qué solemnidad?

—Los alacuasenses, cada 25 años, festejan con extraordinario esplendor a su patrona la Virgen del Olivar. ¡Muchos recuerdan las fiestas solemnes que se celebraron en 1900 para conmemorar el VI centenario del hallazgo de la venerada imágen! Luego en 1925, también hubo una gran fiesta, y para el próximo 1950, hace tiempo que hay mucha ilusión y abundantes proyectos.

¿Pueden relacionarse estas fiestas con la Misión?

—Se han de relacionar necesariamente. Tengen en cuenta que la fiesta de la Patrona es el 8 de septiembre y el mismo día empieza el **año de las Bodas de Oro.** Los clavarios y todo el pueblo, no dedican un día de fiesta a la Virgen, sino todo el año.

—¿Entonces?

—Yo considero que para Alacuás la fecha de la Misión del arciprestazgo de Torrente constituye una coyuntura verdaderamente providencial. ¡Qué pórtico más apropiado para las alegres fiestas de la Virgen que la Santa Misión!

—El entusiasmo futbolístico que recientemente se ha despertado en Alacuás y otras poblaciones de nuestro arciprestazgo ¿no cree que podrá desviar la atención de las masas de óbjetivos más elevados?

—De ninguna manera. El deporte, además de otros bienes, ha despertado en Alacuás, muy al vivo el sentimiento de unión y un pueblo unido es capaz de muchas cosas. Todo está en que Dios nos dé acierto para que sepamos interesar a nuestros feligreses en los problemas trascendentales de la salvación de sus almas.

—¿Hubo otras ocasiones en que sus feligreses manifestaron ese entusiasmo colectivo por motivos religiosos?

—Ciertamente. Hace siete años se dió en esta parroquia una mi-

(termina en la pág. 3)

Entusiasmo de los feligreses de Alacuás durante la Misión de 1942, muestra elocuente de lo que va a suceder multiplicado en ésta.

Això no obstant, independentment de la ideologia del règim, la Santa Missió i el Congrés Eucarístic van ser una autèntica explosió de religiositat on es va aconseguir la participació del poble. I tingué bastant ressò mediàtic ja que va tindre cobertura informativa als diaris de València, Radio Nacional y Radio Valencia, a més del setmanari *Torre* de Torrent, aleshores dirigit per l'advocat i periodista Vicent Beguer Esteve. La participació de membres de la redacció del periòdic torrentí va ser decisiva en la confecció de *Salvación*. El mateix Beguer i Francisco J. Torrent, redactor en cap de *Torre*, van impulsar el butlletí de la Santa Missió dins de la comissió de propaganda de la Junta Arxiprestal de la que eren membres. La Junta Arxiprestal va coordinar les setze juntes locals de la Santa Missió.

Oració i sacrifici

Els preparatius de la missió i del congrés marià van començar en març de 1949 amb el vistiplau de l'Arquebisbe de València, Marcelino Olaechea, qui va fer una crida en *Salvación* amb el lema *"Oración y sacrificio"*. (5) L'Arquebisbe va concebre la Santa Missió com un moviment de recristianització de masses. El director de la celebració va ser el rector de Torrent i arxiprest, Felipe Navarro Nogueroles, qui va comptar aviat amb la col·laboració de tots els rectors de l'arxiprestat. El cap de l'arxiprestat va tindre també una actuació cabdal en *Salvación*. Navarro escrivia les editorials del butlletí amb un estil propi d'homilia. *Salvación* era la trona des d'on feia les crides a la participació.

Prompte es va afegir a la iniciativa el seu homòleg d'Alaquàs, Antonio Sancho Bueno, malgrat que estava temporalment impedit a causa d'un accident. El rector alaquaser va oferir una entrevista en *Salvación* dins de la secció "Nuestros pueblos" tot destacant que la Santa Missió era *"una coyuntura verdaderamente providencial"* per a la celebració del 650 Aniversari de la Troballa de la Mare de Déu de l'Olivar. Ho explicava així:

> *"Los alacuasenses, cada 25 años, festejan con extraordinario esplendor a su patrona la Virgen del Olivar. ¡Muchos recuerdan las fiestas solemnes que se celebraron en 1900 para conmemorar el VI centenario del hallazgo de la venerada imagen! Luego en 1925 también hubo una gran fiesta, y para el próximo 1950 hace tiempo que hay mucha ilusión y abundantes proyectos."* (6)

(5) El primer número de *Salvació*n recull una alocució de l'Arquebisbe animant a l'èxit de la Santa Missió i del Congrés Eucarístic. *Salvación*, núm. 1, pàg. 1 ("Voz del Padre"). Torrent, 27 de març de 1949.

(6) *Salvación*, núm. 1, pàg. 3-4. Torrent, , 27 de març de 1949. En l'entrevista apareixia un gravat de la Mare de Déu de l'Olivar i una fotografia de la missió celebrada a Alaquàs l'any 1942.

Nos dicen que...

—**ALCACER** celebrará con gran esplendor la fiesta del Apostol Santiago, el primer misionero para tierras españolas.

Tendrán ese día la «Jornada de Propaganda Misional» con actos litúrgicos y velada literaria a cargo de los Seminaristas y comisión arciprestal de propaganda.

—**PICASENT** nos guarda una grata sorpresa para el día catequístico. ¿Qué será?

—**ALACUAS** entró en conversaciones con la comisión de calle que ha de patrocinar la estancia de la Virgen del Olivar en Torrente.

Los alacuaseros que residen en la cabeza del distrito quierencomo es justo rendir el homenaje debido a la Patrona de sus primeros días.

Alaquàs es va sumar a la celebració. Es va constituir una junta organitzadora formada per 25 veïns, tots ells homes. El president de la comissió era l'alcalde, José María Palop Palop, el secretari el mestre nacional Francisco Forment Serrano, i el tresorer Luis Sena Aguilar. Després estaven els vocals, entre els quals figurava el jutge de pau José Montoro Medina, el fiscal José Campos Cosme i els tinents d'alcalde Eusebio Tárrega Ros i Francisco Planells Martínez. També ostentaren el càrrec de vocals José Alós Haro, Manuel Ferrer Catalá, Miguel Ferrer March, Francisco Moret Montalt, José María Planells Ferrer, Hilario Forment Ros, José Martí Tárrega, Ricardo Martí Aguilar, José Chuán Brull, José Ferris Peiró, Salvador Tárrega Gil, Domingo Medina Palop, Remigio Andrés Taberner, Juan García García, José Gimeno Ovenza, Benjamín Andrés Taberner, Salvador Montoro Forriol i Francisco Guillem Alós. ([7])

Els preparatius de la Santa Missió i del Congrés Eucarístic a Alaquàs es van realitzar amb el fervor tan característic que ha despertat sempre la patrona. I començaren amb l'organització de visites de la Mare de Déu de l'Olivar pels carrers del poble. *"Ello ha despertado el entusiasmo de todos los vecinos, y no nos extraña pues ya les oimos contar y aclamar a pleno pulmón a su Virgen en la peregrinación a Valencia de las fiestas jubilares de Nuestra Señora de los Desamparados"* ([8])

(7) El programa d'actes de la Santa Missió i del Congrés Eucarístic va dedicar una plana a Alaquàs, en la qual figurava una breu història del municipi i una llista amb els noms del membres de la junta.

(8) *Salvación*, núm. 5. Pàg. 3. "Nos dicen que...". Torrent, 10 de juliol de 1949.

Igualment que a Alaquàs, a la resta de pobles també es formaren comissions organitzadores que funcionaven *"con febril actividad y férvido entusiasmo"*, segons el rector Felipe Navarro. (9) Aquestes juntes s'encarregaren de difondre *Salvación* per les esglésies mitjançant vocals de propaganda i de recaptar diners per a l'organització. També, com hem dit abans, es va formar una junta central arxiprestal per a coordinar les juntes locals. En total hi havia 279 veïns de setze

Concentración de imágenes en el DIA MARIANO

IMAGENES DE	Plazas en donde se celebrará la Misa cantada	Calles cooperadoras al ornato
ALACUAS. . . .	CAMBRILS	Sto. Domingo y Alcacer
ALBAL.	SAN PASCUAL	Albal
ALDAYA.	DESAMPARADOS	Aviad. Franco, Abastecedores, Desamparados y Reyes Católicos
ALCACER. . . .	SAN JAIME	Padre Méndez, Sta Ana y San Pedro Alcántara
ALFAFAR. . . .	CRUCE S. CAYETANO Y CRISTO.	Cuart de Poblet y Valencia.
BENETUSER. .	TOLEDO	Toledo y Calvario
CATARROJA. .	AVEEIDA	Avenida y D. Victoriano
CHIRIVELLA. .	MTRO. GINER	Ros, Empedrado y Hernán Cortés
MASANASA. .	FUENTES	S. Antonio Abad y Masanasa
PAIPORTA. . . .	ERA	S. Agustin, San Cosme, S. Vicente y Sta. Teresa
PICAÑA.	SAN ROQUE	Sto. Tomás, Aranda y Carmen
PICASENT. . . .	ERMITA	Calvo Sotelo, Cang. Gisbert, S. Pedro y Cristo
SEDAVI.	SANTA LUCIA	Sta. Lucía, Trinidad, Chirivella y Catarroja.
SILLA.	ERAS CONVENTO	Convento, Calvario y San Urbano

pobles en aquestes comissions. Els membres de les juntes eren tots homes, no hi havia cap dona. L'organització d'aquest magne esdeveniment religiós és un exemple més de com el règim franquista marginava a les dones dels actes polítics i religiosos, relegant-les a labors purament domèstiques, i inclús separant-les dels homes en determinats actes religiosos.

Malgrat això, l'Arquebisbat volia que aquesta modalitat apostòlica tinguera dimensió comarcal. Encara que en aquell temps no existia la denominació l'Horta Sud, són bastants freqüents en *Salvación* les referències a *"la comarca de*

(9) *Salvación*, núm. 4. Pàg. 1. Torrent, 26 de juny de 1949.

Torrente" o *"Torrente y su comarca"*. Marcelino Olaechea va elegir l'arxiprestat de Torrent com el primer de l'arxidiòcesi per a posar en pràctica aquesta iniciativa. I és més, pretenia extendre l'experiència pels altres arxiprestats de l'arxidiòcesi com els de Llíria i Alzira.

Nos dicen que ...

Aldaya, encontró solucion en su misma población al problema de los asientos.

Gran ventaja: la palabra de Dios oida sin inquietud cala más hondo.

— | —

Paiporta, recibió estos días la visita de la comisión de ornato de la plaza de la Era.

Hubo cambio de impresiones entre las autoridades locales y la comisión que volvió muy animada a ganar en la ornamentación.

— —

Alacuás, celebrará estos días las fiestas jubilares a la Patrona y con ello entrará de lleno en el plan Misional.

200 dies d'indulgència

L'objectiu principal de la Santa Missió i del Congrés Eucarístic era la glorificació de Jesús i de la Mare de Déu, però també *"rectificar posibles desviaciones de nuestra devoción"* i de *"incorporación de almas a Cristo"* en uns temps on la modernitat restava filigressos a l'Església. ([10]) I això explica també que l'Arquebisbe beneira el 30 de juliol de 1949 una oració especial per a la missió i el congrés, i que concedira 200 dies d'indulgència a tots aquells qui la pregaren. ([11]) La indulgència, pel fet de ser una remissió que feia l'Església de les penes causades pels pecats, era una forma d'atraure més devots i de reforçar el caràcter d'aquest esdeveniment. Qualsevol acció era bona per a aconseguir la manifestació de masses que pretenia l'Arquebisbe per a aquest esdeveniment.

La Santa Missió començà el matí del 15 d'octubre amb una entrada solemne dels missioners a Torrent, on van ser rebuts per l'Arquebisbe i autoritats locals. L'acte es féu de forma apoteòsica, com corresponia a l'ambient de triomfalisme que exhibia el règim després de la guerra civil. Hi hagué vol de campanes, pro-

(10) *Salvación*, núm. 5. Pàg. 3. "¿Qué es el Congreso Eucarístico?". Torrent, 10 de juliol de 1949. *Salvación*, núm. 9. Pàg. 1. "Oremos". Torrent, 7 d'agost de 1949.

(11) *Salvación*, núm. 9. Pàg. 1. "Oración para implorar el fruto de la Santa Misión y Congreso del arciprestazgo de Torrente". Torrent, 7 de agosto de 1949.

cessó amb les imatges del patró de Torrent Sant Lluís Bertran, la Mare de Déu dels Desemparats i el Crist de la Bona Mort, a més de besamans a la Verge per part del clergat assistent i missa en l'església parroquial de l'Assumpció. El mateix dia, a les set de la vesprada, se celebrava la recepció de missioners en cada poble. Van ser acollits en 29 centres. ([12])

A Alaquàs s'instal·laren dos centres missionals, un a l'església parroquial de l'Assumpció i l'altre a la de la Mare de Déu de l'Olivar. En el primer van acollir als pares Benjamín Huerga i Esteban Ibeas de Madrid, i Luis Portugal d'Orense, i en el segon a Luis Tovar de Badajoz i José María Jauristi de Bilbao. La recepció dels missioners es féu a l'entrada d'Alaquàs, en la cruïlla de les carreteres que van a Aldaia i Torrent. *Salvación* descriu com es va desenvolupar l'acte:

> *"Ante ellos* (els missioners) *desfilaron los feligreses siguiendo la Cruz Parroquial y agrupados las mujeres ante la Virgen del Pilar y los hombres ante la imagen del Cristo de la Buena Muerte; cerraba el cortejo la Virgen del Olivar Patrona de la población, con manto morado. Después del ceremonial correspondiente, siguió la procesión cantando las Letanías y llegados frente al Ayuntamiento, el Sr. cura saludó y presentó a los Misioneros y leyó las letras patentes de la Misión. A continuación saludó al pueblo y explicó la necesidad y carácteres de la Misión y su finalidad, el Director el Padre Huergas.*
>
> *Terminó el acto dirigiéndose los feligreses destinados al Centro de la parroquia acompañando a los Misioneros y la imagen de la Virgen del Pilar a la Iglesia Parroquial. Los feligreses destinados al Centro de la Virgen del Olivar se dirigieron a esta Iglesia, también acompañando a sus misioneros las imágenes de la Patrona y del Stmo. Cristo de la Buena Muerte.*
>
> *En las jornadas siguientes el movimiento misional siguió en aumento. Ha desaparecido la pequeña oposición que siempre pudiera haber en estos actos. Puede decirse que toda la población participa de los bienes de la Misión. Casi todas las casas aparecen cerradas o porqué sus habitantes asisten a los actos o porqué están por lo menos oyendo los altavoces desde el domicilio".* ([13])

Set mesos de preparació de la missió aplanaren el camí dels missioners, inclús

(12) *Salvación*, núm. 19. "Todos los misioneros". Torrent, 22 d'octubre de 1949.

(13) *Salvación*, núm. 19, pàg. 6. "La misión en los pueblos". Torrent, 23 d'octubre de 1949.

LA MISION EN LOS PUEBLOS

Noticias optimistas de todas partes del Arciprestazgo

ALACUAS

ALACUAS

Día 12 de octubre.—A las 7'30 de la tarde, los PP. misioneros llegaron a la entrada de Alacuás, en el cruce de las carreteras que van a Aldaya y Torrente. Ante ellos, desfilaron los feligreses siguiendo a la Cruz Parroquial y agrupados las mujeres ante la Virgen del Pilar y los hombres ante la imagen del Santísimo Cristo de la Buena Muerte; cerraba el cortejo la Virgen del Olivar patrona de la población, con manto morado. Después del ceremonial correspondiente siguió la procesión cantando las Letanías y llegados frente al Ayuntamiento, el Sr. Cura saludó y presentó a los Misioneros y leyó las letras patentes de la Mision. A continuación saludó al pueblo y explicó la necesidad y caracteres de la Misión y su finalidad, el Director Padre Huergas.

Terminó el acto dirigiéndose los feligreses destinados al Centro de la Parroquia acompañando a sus Misioneros y la imagen de la Virgen del Pilar a la Iglesia Parroquial. Los feligreses destinados al Centro de la Virgen del Olivar se dirigieron a esta Iglesia, tambien acompañando a sus Misioneros las imágenes de la Patrona y del Stmo. Cristo de la Buena Muerte.

En las jornadas siguientes el movimiento misional siguió en aumento. Ha desaparecido la pequeña oposición que siempre pudiera haber a estos actos. Puede decirse que toda la población participa de los bienes de la Misión. Casi todas las casas aparecen cerradas o por que sus habitantes asisten a los actos o por que están por lo menos oyendo los altavoces desde el domicilio.

ALBAL

ALBAL

Tras un acto semejante al celebrado en los otros pueblos para la entrada de Misioneros siguen las jornadas misionales con impresión magnífica e insuperable. Ha sido una realidad aquello del «do de pecho. El día 16 celebróse solemne Vía-Crucis en el que participó toda la Parroquia a excepción de unas cortas decenas de hombres, pero se supone que antes de terminar la predicación misional será el pueblo íntegro el que asistirá a ella.

ALCACER

ALCACER

Ha de destacarse sobre todo el éxito obtenido en la Misión infantil. Ya sabíamos que en lo tocante a niños Alcácer es un dificil competidor.

BENIPARRELL

BENIPARRELL

Este pueblo que tuvo una Misión en el presente año ha querido también incorporarse para estar debidamente preparado a actuar en el Congreso Arciprestal, pues no quisieron quedar ausentes de este magno concierto de todo el distrito.

CHIRIVELLA

CHIRIVELLA

Noticias satisfactorias acusa el parte que diariamente se recibe en la oficina Arciprestal La asistencia comunicada señala un indice consolador que aumenta paulatinamente.

Ha de hacerse constar el optimismo del BARRIO DE SAN RAMON, al que las autoridades provinciales han facilitado los medios necesarios para incorporarse a la Misión y Congreso.

PAIPORTA

La entrada de Misioneros resultó con caracteres de apoteosis. Observadores directos nos comunican que realmente parecía la cabeza del Arciprestazgo, a pesar de la separación de la población determinada por el cruce del barranco de Torrente, todo Paiporta asiste a los actos Misionales.

PICASENT

PICASENT

Los dos centros comunican que controlan casi toda la población asignada a los mismos, resultantnsuficientes los das centros.

Las impresiones de todas las jornadas son excelentes y acusan un marcado movimiento de aumento en el fervor. El domingo 16, se celebró un imponente Rosario de la Aurora, en el que se reunieron los dos Centros.

SILLA

SILLA

Los Rosarios de la Aurora resultan concurridísimos. No es inconveniente las tareas agrícolas que en estos días tienen su desarrollo en la población.

per a arraconar les reticències o oposició que pogueren haver-hi. Amb tot, els missioners van poder comprovar el bategar penitencial d'Alaquàs i la forta devoció que professaven els veïns a la seua patrona. El programa missional era frenètic. Incloïa via-crucis, rosaris d'aurora, prèdiques separades per a homes i dones, misses de comunió, promeses de perseverància, a més d'una missa de difunts el 24 d'octubre amb prèdica sobre la comunió dels sants i confessió per a xiquets. A més a més, els missioners realitzaren una visita als malalts i impedits del poble.

L'acomiadament dels missioners també es realitzà amb solemnitat. A Alaquàs, com a la resta dels pobles, a les set i mitja del matí del dia 31 d'octubre es féu una missa per donar-los comiat. Però l'acte central de l'arxiprestat tingué lloc a la catedral de València amb la celebració d'una missa i d'una visita a la Mare de Déu dels Desemparats. Les intervencions de Felipe Navarro i de l'Arquebisbe, així com el càntic de l'himne del congrés, van tancar 19 dies intensos de precs, expiació i penitència.

Les Mares de Déu més venerades

La Santa Missió va tindre un dia on les celebracions adquiriren major colorit i fervor. Es tracta del Dia Marià, celebrat el 29 d'octubre amb una apoteòsica visita a Torrent de les 16 Mares de Déu més venerades de la comarca. Va ser l'acte més multitudinari. Més que un esdeveniment religiós estricte va ser una trobada de confraternitat entre els pobles de l'Horta Sud. Grandiositat religiosa s'unia a la calidesa, germanor i la proximitat que representava per als pobles de la comarca compartir per un dia les imatges més venerades. A Torrent portaren la Mare de Déu de l'Olivar d'Alaquàs, la Mare de Déu del Pilar d'Aldaia, la Immaculada Concepció de Paiporta, la Medalla Miraculosa de Massanassa, la Mare de Déu dels Àngels de Silla, la Mare de Déu del Carme de Beniparrell, la Gloriosa Santa Anna d'Albal, la Mare de Déu dels Desemparats de Torrent, la Mare de Déu de la Salut de Xirivella, la Mare de Déu del Rosari de Fàtima d'Alcàsser, la Mare de Déu del Rosari de Sedaví i Catarroja, la Mare de Déu de Vallivana de Picassent, la Mare de Déu de Montserrat de Picanya, la Mare de Déu del Socors de Benetússer i la Mare de Déu del Do d'Alfafar. ([14])

Les imatges de les Mares de Déu, acompanyades d'un seguici de veïns i veïnes que les corejaven fervorosos nit i dia, molts dels quals havien viatjat a peu a

(14) *Salvación*, núm 10, pàg. 2-3: "Vienen las Vírgenes". Torrent, 7 d'agost de 1949.
Salvación, núm 13, pàg. 2-3: "Sigue el cortejo mariano". Torrent, 4 de setembre de 1949.

Letra de D. Francisco J. Torrent

HIMNO

DE LA Santa Misión y Congreso Eucarístico TORRENTE.

Música de D. Miguel Portolés, Pbro.

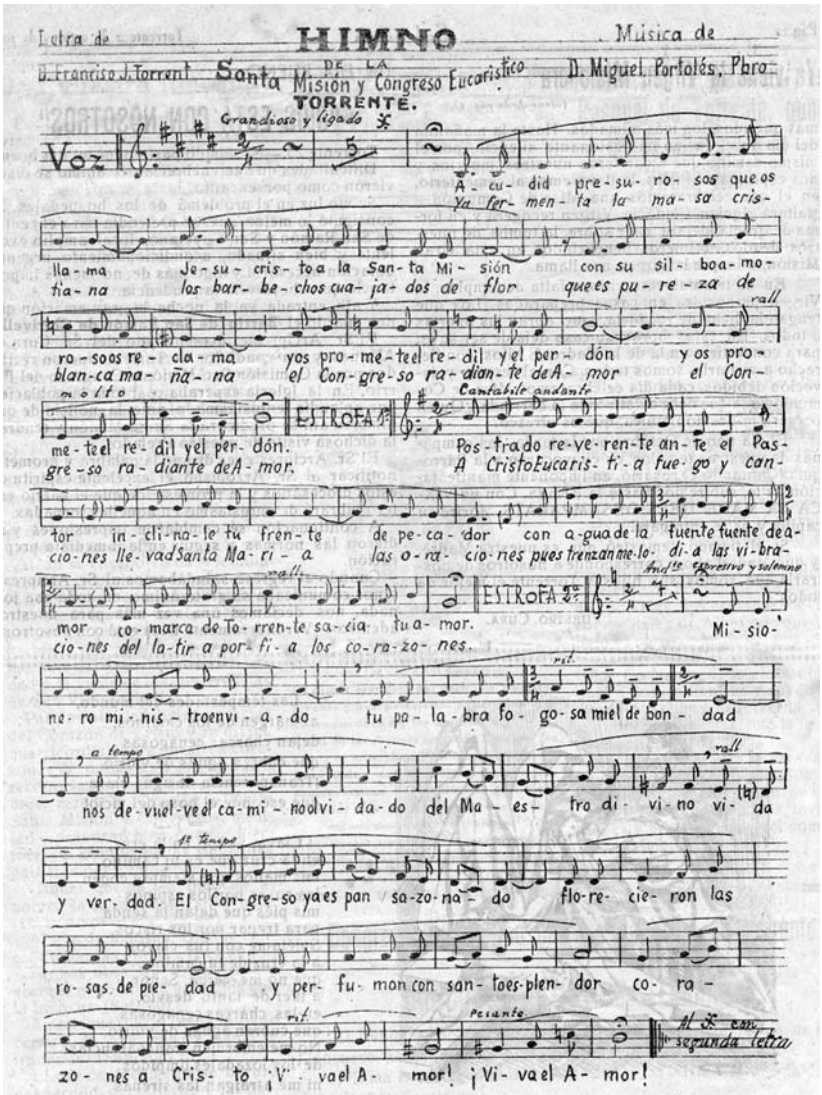

Acudid, presurosos, que os llama
Jesucristo a la Santa Misión;
con su silbo amoroso os reclama
y os promete el redil y el perdón.
Postrado reverente
ante el Pastor,
inclinale tu frente
de pecador.
Con agua de la Fuente,
Fuente de amor,
Comarca de Torrente,
sacia tu ardor.

Misionero, ministro enviado,
tu palabra fogosa, miel de bondad,
nos devuelve al camino olvidado
del Maestro Divino, Vida y Verdad.
El Congreso ya es pan sazonado,
florecieron las rosas de la piedad
y perfuman con santo esplendor:
Corazones a Cristo. ¡Viva el Amor!

— | —

Ya fermenta la masa cristiana;
los barbechos cuajados de flor:
que es pureza de blanca mañana
el Congreso radiante de Amor.
A Cristo Eucaristía,
fuego y canciones
llevad Santa María:
las oraciones;
pues trenzan melodía
las vibraciones
del latir, a porfía,
los corazones.
Misionero, ministro enviado, etc.

Torrent, foren instal·lades en altars ubicats en diversos carrers i places de Torrent assignats per la Junta Axiprestal. A la Mare de Déu de l'Olivar li tocà el carrer Cambrils, on se celebrà una missa cantada en el seu honor només arribar. Per a rebre a la patrona d'Alaquàs amb tots els honors que es mereixia, el carrer Cambrils va ser engalanat i decorat amb flors i llençols als balcons. Les famílies del lloc, amb la col·laboració de veïns dels carrers Domingo i Alcàsser, formaren una comissió d'ornament encarregada de recollir donatius per a decorar el carrer. Els seus membres eren Rafael Casabán Fabiá (president), Vicente Muñoz Ortí (vicepresident), Agustín Ortí Comes (secretari), Eduardo Guzmán Simón (vicesecretari), Miguel Andreu Royo (comptador) i els vocals Silvestre Fabiá, Leocadio Ferraro, José Gasull, Constantino Tormo, Enrique Tronch, Luis Ros, Pascual Ortí i José Martínez.

Els torrentins es bolcaren efusivament amb les Mares de Déu visitants. *Salvación* descriu aquest ambient de devoció. Diversos reportatges, amb fotogravats de les Verges, recullen tots els detalls de la concentració mariana i les qualitats que feien de cada Mare de Déu la més venerada al seu respectiu poble. ([15]) De la Mare de Déu de l'Olivar diu la revista que va ser *"prodigiosamente hallada por el año 1300 en la circunstancia que le dio nombre"*. ([16]) La patrona d'Alaquàs, però, comparteix aquesta característica amb la seua homòloga d'Albal, la Gloriosa Santa Anna. La imatge de la *sentaneta*, segons la tradició popular, va ser

(15) *Programa d'actes de la Santa Missió i Congrés Eucarístic*.

(16) *Programa d'actes de la Santa Missió i Congrés Eucarístic*.

trobada sota una olivera per un pastor de Torrent en un temps no determinat de l'Edad Mitjana. La troballa tingué lloc en una muntanyeta on hui s'alça una bella ermita gòtica en el seu honor. Curiosament, la llegenda del pastor torrentí va ser escenificada en la Santa Missió de 1949, fins a tal punt que es dugué en processó la imatge a la casa d'un hipotètic descendent d'aquell pastor medieval.

Els organitzadors del Congrés Eucarístic no escatimaren lloances a les Mares de Déu en *Salvación*. Descriviren també curioses anècdotes que al cap i a la fi serviren perquè cada poble coneguera un poc més les tradicions religioses dels altres municipis veïns. De la imatge de Santa Anna d'Albal es recordava que en la guerra civil havia estat *"rota en 17 pedazos y reconstruida en 1939"*. ([17]) De la patrona de Picanya, la Mare de Déu de Montserrat, es deia que van ser *"los catalanes repobladores en 1242"* els qui portaren la seua devoció al poble. ([18]) La catalanitat d'aquesta Mare de Déu, així com l'origen dels repobladors cristians de la comarca l'Horta, va ser remarcada en l'entrevista que féu *Salvación* al rector de Picanya, Miguel García Romeu. El subtítol de l'esmentada entrevista apuntava la següent frase: *"La veneración a la Virgen de Montserrat en la huerta valenciana, lazo de hermandad entre Cataluña y Valencia"*. ([19]) Això no deixa de ser significatiu en uns temps de repressió política si tenim en compte que anys després, durant la Transició i en democràcia, es produïrà una forta crispació social sobre l'origen de la nostra llengua i del poble valencià, confrontació que tingué el seu màxim exponent en l'anomenada "guerra de les banderes" i que avui encara cueja en àmbits polítics amb el conflicte lingüístic.

Tampoc va desmeréixer lloances la Mare de Déu del Pilar, la Mare de Déu que representà Aldaia. Sembla que els organitzadors del Congrés Eucarístic volien que algun poble de l'arxiprestat portara una imatge que representara el catolicisme patriòtic que el règim inculcava. *Salvación* ho deixa clar: *"La españolísima advocación estará representada en nuestro Congreso por la imagen de Nuestra Señora del Pilar de Aldaya"*. ([20])

Amb tot, les peculiarietats de cada Mare de Déu es fongueren en un crit de devoció i germanor aquell 29 d'octubre. A les 9 del matí, les Mares de Déu de l'arxiprestat van ser rebudes pel clergat i autoritats locals en la plaça Bisbe Benlloch, i d'ací desfilaren en processó cap als carrers que tenien assignats, on van tindre

(17) *Programa d'actes de la Santa Missió i Congrés Eucarístic*.

(18) *Programa d'actes de la Santa Missió i Congrés Eucarístic*.

(19) *Salvación*, núm 14, pàg. 4. "Nuestros pueblos. Picaña". Torrent, 11 de setembre de 1949.

(20) *Programa d'actes de la Santa Missió i Congrés Eucarístic*.

La plaza de la Cruz y fachada de la Iglesia Parroquial

ALACUAS

Alacuás

La antigua villa de Alacuás ha permanecido fiel, a través de los tiempos, a los dos caracteres más descollantes de su existencia: la religiosidad y el trabajo artesano.

Casi en el tiempo de la Reconquista, es hallada la imágen de la Virgen del Olivar y, en cuanto se establece como parroquia independiente, Alacuás elige como titular de su iglesia parroquial a la Asunción de Nuestra Señora. La devoción a la Virgen será imborrable entre estas «gentes de Dios». Más tarde, hace cuatrocientos años, la fundación del convento de Mínimos introdujo en Alacuás la devoción a San Francisco de Paula, hasta el punto de ser tenido por patrono de la Villa. Esta religiosidad de los hijos de Alacuas ha dado en todo tiempo frutos evidentes. Por una parte las manifestaciones de piedad en todas las actividades de la población, fiestas, cofradías, extraordinaria asistencia a los actos del culto; por otra, los hijos ilustres en santidad, que Alacuás ha engendrado: el venerable Domingo Sarrió, famoso en todo el reino de Valencia, y calificado por «otro Tomás de Villanueva» por el virrey, en tiempos de Felipe IV y en época más reciente, el P. Guillem, sabio y santo jesuita, nacido también en Alacuás.

Alacuás fué siempre un pueblo artesano. Antiguamente, cuando los pueblos de la vega valenciana dedicaban sus afanes a la agricultura, ya eran célebres los azulejos de Alacuás, de los que hay espléndidas muestras en la iglesia parroquial y en la del convento, y las famosas ollas de «obra de Valencia», fabricada exclusivamente hasta nuestros días en esta industriosa villa. Hoy, cuenta Alacuás además con talleres de cucharas de madera, abanicos, juguetes, muebles y toda clase de objetos de tornería, en cuyo ramo abundan los verdaderos artistas.

La prosperidad de un pueblo estriba en seguir con fidelidad las huellas de sus antepasados; porque Alacuás las va siguiendo con teson, confiamos en su futura grandeza.

I

San Francisco de Paula, patrono de Alacuás

JUNTA PRO-MISION Y CONGRESO EUCARISTICO

PRESIDENTE:
D. José M.ª Palop Palop — *Alcalde*

SECRETARIO:
D. Francisco Forment Serrano — *Maestro Nacional*

TESORERO:
D. Luis Sena Aguilar

VOCALES

D. José Montoro Medina — *Juez de Paz*
» **José Campos Cosme** — *Fiscal*
» **Eusebio Tárrega Ros** — *Tente Alcalde*
» **Francisco Planells Martínez** — *Tte Al.*
» **José Alós Haro**
» **Manuel Ferrer Catalá**
» **Miguel Ferrer March**
» **Francisco Moret Montalt**
» **José M.ª Planells Ferrer**
» **Hilario Forment Res**
» **José Martí Tárrega**
» **Ricardo Martí Aguilar**
» **José Chuán Bruil**
» **José Ferris Peiró**
» **Salvador Tárrega Gil**
» **Domingo Medina Palop**
» **Remigio Andrés Taberner**
» **Juan García García**
» **José Gimeno Ovenza**
» **Benjamin Andrés Taberner**
» **Salvador Montoro Forriol**
» **Francisco Guillem Alós**

lloc actes de confraternitat entre torrentins i visitants d'altres pobles. De vesprada, es va celebrar una processó mariana amb totes les imatges des de l'església parroquial fins al convent de Mont-Sió, on es va fer una solemne recepció de les Sagrades Formes de Silla. ([21]) Acte seguit, les Sagrades Formes van ser traslladades a l'església arxiprestal de l'Assumpció en una processó presidida per l'Arquebisbe, que anava en una monumental carrossa envoltat per totes les Mares de Déu. Tot un acte de magnificència i de poder que ben segur deixaria bocabadats els feligresos de la comarca.

No podem deixar passar per alt el símbol de màrtir de l'Església que tenia en aquells moments el convent de Mont-Sió de Torrent, per la qual cosa no fou casualitat que fóra inclós en la ruta processional del Congrés Eucarístic. Mont-Sió pertanyia a l'orde dels Terciaris Caputxins de la Mare de Déu dels Dolors. El convent va ser incendiat durant la guerra civil per grups radicals i cinc dels seus frares van ser tristament assassinats. ([22]) Dos d'aquests religiosos (Salvador Chuliá Ferrandis i Vicente Gay Zarzo) han estat santificats en març de 2001 pel Papa Joan Pau II. ([23]) El convent va ser restaurat després de la guerra, fet que tingué un ampli seguiment informatiu en el setmanari *Torre*, controlat pel nucli falangista de Torrent. La reconstrucció d'aquest convent va ser interpretada per *Torre* com un triomf de la religió enfront dels "enemics" de la pàtria.

Els actes religiosos del Congrés Eucarístic continuaren la nit del 29 i tot el dia 30, que van coincidir en dissabte i diumenge. Van ser 48 hores de religiositat ininterrompuda. La nit del 29 es va celebrar una vigília extraordinària de l'adoració nocturna amb processó de banderes a l'ermita de Sant Lluís Bertran, sermons, matines, laudes, tradicional aurora, processó eucarística i missa de comunió. Ja de matí, a les 10, es va celebrar una missa pontifical amb sermó de Marcelino Olaechea, altra processó de les Sagrades Formes i cloenda del Congrés Eucarístic amb la consagració de l'arxiprestat de Torrent al Sagrat Cor de Jesús com a colofó. Després es féu un acte d'acomiadament de les Sagrades Formes i de les imatges marianes. La Mare de Déu de l'Olivar tornà a Alaquàs per a rebre tres mesos després els actes del 650 aniversari de la seua troballa, que ja havien preparat els alaquasers i alaquaseres.

---

(21) La conservació de les Sagrades Formes de Silla havia estat declarada miraculosa ja que van ser robades el 25 de març de 1907 i després trobades per un llaurador en un camp.

(22) *El Eco Antoniano*, núm. 1., pàg. 8. Torrent, juliol de 1939.

(23) L'11 de març de 2001 el Papa Joan Pau II va santificar 235 màrtirs valencians de la guerra civil de 1936-39, vint dels quals pertanyien a l'orde dels Terciaris Caputxins de la Mare de Déu dels Dolors, entre els qui figuraven Salvador Chuliá Ferrandis (Ambrosio María de Torrent) i Vicente Gay Zarzo (Modesto María de Torrent) del convent de Mont-Sió.

Ntra. Sra. del Socorro de Afligidos por cuya intercesión el Señor bendijo a **Benetuser** [illegible] con la fecundidad espiritual y laboriosidad de sus habitantes.

Los catalanes repobladores en 1242 trajeron a **Picaña,** la devoción a la Virgen de Montserrat.

ante la Virgen reafirmará el arciprestazgo de Torrente las promesas de perseverancia

La Virgen del Olivar Patrona de **Alacuás,** prodigiosamente hallada por el año 1300 en las circunstancias que le dió nombre.

En el Campamento del Rey D. Jaime el Conquistador, emplazado en **Alfafar,** fué hallada la morena imágen de Ntra. Sra. del Don.